

Коваленко С. О.,
аспірантка Науково-дослідного
фінансового інституту при
Міністерстві фінансів України

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЯМИ З ПРОДАЖУ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ

У сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів триває пошук додаткових джерел наповнення бюджетів для забезпечення життєдіяльності суспільства. Важливим кроком при вирішенні фінансових проблем є глибокий аналіз всіх джерел надходжень до бюджетів. Усім відомі закріплені Бюджетним кодексом види доходів бюджету: податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, внески до цільових фондів держави і трансферти. Проблемі формування доходів бюджетів багато уваги приділяють такі сучасні вчені, як В. Опарін, Д. Полозенко, В. Федосов, Ц. Огонь, С. Юрій, І. Чугунов, А. Соколовська, С. Львовчкін, І. Луніна, О. Кириленко, В. Кравченко, С. Буковинський, К. Павлюк. Однак питання формування бюджету від операцій з капіталом ними не розглядалися. Сьогодні саме операції з капіталом набули популярності та активного розвитку і за умови ефективного управління вони можуть стати одним із важливих видів бюджетних надходжень.

Метою статті є аналіз фінансового механізму здійснення операцій з продажу основного капіталу як головної складової операцій з капіталом та визначення конкретних шляхів зростання доходів бюджетів від їх проведення.

Отже, головною складовою доходів бюджету від операцій з капіталом є доходи від продажу основного капіталу, серед яких перше місце посідають надходження від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння. Ці надходження становлять кошти, які надійшли від продажу цінностей Фонду на відкритих аукціонах та закритих торгах згідно з державними програмами.

Для забезпечення ефективного поповнення бюджету від операцій з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням необхідно дослідити фінансовий механізм їх здійснення та закласти певні науково обґрунтовані методи і принципи. Незважаючи на недостатність досліджень цієї проблеми, людство завжди мало підвищений інтерес до дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, проте їх обіг завжди обмежувався. Сьогодні інтерес до них виявляють не лише громадяни, а й держава. Внаслідок того, що ці коштовності являють собою особливий вид матеріальних цінностей, їх використання у будь-якій сфері справляє особливий вплив на економічні, зокрема фінансові відносини. Тому до видів господарської діяльності, які пов'язані з використанням дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, держава має застосовувати особливі методи правового регулювання.

Правовою основою регулювання відносин, пов'язаних з обігом дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, є насамперед Закон України "Про державне регулювання видобутку, виробництва й використання дорогоцін-

них металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними” від 18.11.1997 № 637/9 — ВР, який визначає правові засади і принципи державного регулювання видобутку, виробництва, використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння.

На сьогодні поняття “механізм” є багатозмістовним. Традиційно це поняття означає спосіб функціонування певної системи.

Фінансовий механізм є сукупністю форм і методів управління певними видами діяльності, операціями, а також фінансовими ресурсами з метою підвищення ефективності їх використання для забезпечення державних доходів. За допомогою фінансового механізму здійснюється вплив на соціально-економічний розвиток суспільства.

Фінансовий механізм кожної галузі має свої особливості. Операції з видобування дорогоцінних металів не є винятком. Фінансовий механізм золотовидобування має певну специфіку. Варто зазначити, що стан фінансового механізму золотовидобувної галузі залежить від удосконалення механізму ціноутворення та економічного стимулювання галузі. Основні напрями перебудови фінансового механізму визначають загальні завдання економічних перетворень в Україні. Таким чином, фінансовий механізм управління операціями з дорогоцінними металами та дорогоцінним камінням є сукупністю правових, економічних, фінансових, екологічних та соціальних методів здійснення зазначених операцій з метою підвищення ефективності функціонування та розвитку підприємств золотовидобувної галузі.

Україна входить до сорока країн, які здійснюють промисловий видобуток золота. Про золоті копальні на неогенових родовищах Закарпаття відомо здавна. Вони належать до внутрішньої зони Східних Карпат та пов’язані з неогеновим вулканізмом структур активізації периферійної частини Паннонського масиву. Ці родовища мають комплексний характер та являють собою системи кварцових жил, інколи — зони штокверків та тіла еруптивних брекчій із золото-поліметалічними рудами.

Основною рудоносною структурою з покладами золота в Карпатах є Густинська вулканічна гряда — Вигорлат. Вона проходить зі Словаччини через Україну (від міста Ужгород через Мукачеву й Хуст, перетинає річку Тиса в районі села Вишків) у Румунію і відокремлює Закарпатську низовину від Складчастих Карпат. Румунська частина гряди приблизно на півтора-два кілометри вища, ніж українська. З української частини золото залягає дуже глибоко. Найближче до поверхні Мужіївське родовище і трохи північніше від нього — Мала і Велика Бігань.

Загальні запаси золота на українських родовищах, за даними Держкомгеології, становлять 3,2 тис. т. Усього в Україні налічується понад 230 рудопроявів золота, з яких 10 — родовища із запасами по 80—135 т. У процесі розвідки перебувають 12 родовищ золотовмісних руд. За останні роки виявлено рудні запаси з низьким вмістом золота (5—7 г/т). Поклади золотовмісної руди є на Кіровоградщині, Дніпропетровщині, на Сауляку (с. Ділове Рахівського району Закарпатської області), у золото-поліметалевому родовищі Біганьського барито. Однак сьогодні розробляється єдине Мужі-

ївське родовище, яке вважається найперспективнішим. Затверджена Державна програма створення та розвитку золотовидобувної та золотопереробної галузі “Золото України” на 1996–2005 рр.

З 1997 р. працює державне підприємство “Українські поліметали”, яке займається видобутком марганцевої, титанової, залізної руди, бурштину, рідкоземельних металів і огранкою алмазів. До статутного фонду підприємства передано акцій підприємств на суму 628 млн грн. Наприкінці 1999 р. на базі Мужіївського родовища відкрито золотовидобувний комплекс — ТОВ “Закарпатполіметали”. На ньому створено 367 робочих місць з середньомісячною зарплатою 975 грн.

Механізм видобування та обробки покладів досить складний, тому що обробці підлягає руда з вмістом золота 5–6 г/т. Порода проходить довгий шлях від виплавлення до афінажу і тільки після цього надходить до сховищ Національного банку. Загальна сума видобутого золота на сьогодні становить 646,4 кг, із них за 1999 р. видобуто 23 кг дорогоцінного металу, 2000 — 134,8 кг, 2002 — 18 кг, 2004 — 161 кг, 2005 р. — 185 кг.

Коливання у розмірах видобутого золота свідчать про фінансові проблеми галузі у зв’язку з підвищенням витрат на важких ділянках родовища. Це пояснюється тим, що основним акціонером золотовидобувного підприємства є Мінпромполітики України.

Таким чином, використання природних ресурсів є завжди економічно доцільним, однак вкладати гроші в розробку родовищ не завжди вигідно для держави. Але, що не вигідно державі, може бути вигідно приватним підприємствам, які мають кошти на проведення розвідувальних робіт.

Отже, підбиваючи підсумок, ми визначили головні завдання органів державної влади та місцевого самоврядування щодо покращання становища на Мужіївському родовищі, які полягають:

- а) у розробленні і реалізації державної стратегії розвитку золотовидобувної галузі;
- б) у розробленні і виконанні державних програм, спрямованих на створення умов для надійного, безперебійного й ефективного функціонування ТОВ “Закарпатполіметали” та підтримки галузі;
- в) в організації та впровадженні сучасних та екологічно безпечних технологій;
- г) у розробленні комплексних заходів щодо забезпечення функціонування галузі в умовах стихійних лих, подолання аварій та катастроф;
- д) у координації процесу золотовидобування, організації належного контролю за дотриманням вимог та стандартів якості видобутої сировини, які відповідали б світовим.

Водночас на законодавчому рівні необхідно чітко визначити шляхи реформування сфери золотовидобування та регулювання ринку дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, які повинні містити як стимулюючі, так і контролюючі заходи. Ми пропонуємо такі шляхи реформування:

- а) стимулювання золотовидобувної галузі шляхом залучення додаткових фінансових ресурсів, у тому числі від приватних інвесторів;

- б) посилення контролю за дотриманням ліцензійних умов через проведення відповідного обстеження господарської діяльності суб'єктів, зайнятих виробництвом і використанням дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння;
- в) запровадження контролю за обігом дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, відпрацювання методів перевірки обліку, своєчасності подання та достовірності даних звітності ломбардів і скупників дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння в ювелірних та побутових виробках, брукхті, що скуплені у населення та не викуплені з-під застави.

Отже, лише налагоджений фінансовий механізм золотовидобування допоможе Україні перетворити поповнення Державного фонду дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння у відпрацьований стабільний процес, а Фонд, у свою чергу, виходячи з необхідності забезпечення поточних і перспективних потреб України, може здійснювати реалізацію накопичених цінностей на аукціонах, крім того, що досвід їх проведення вже є, і таким чином отримувати додаткові кошти до бюджету.

Література

1. Золото найвищої проби // Урядовий кур'єр. — № 60. — 2006. — 30 берез.
2. *Малинский Г.* Мужиевский рудник: золото или бумага // Зеркало недели. — 2007. — № 25.